

Ślady czasu. Historia
1 klasa liceum ogólnokształcącego i technikum
zakres podstawowy
Kryteria oceniania – propozycja

Poniższy zestaw wymagań edukacyjnych na poszczególne oceny uwzględnia planowane osiągnięcia ucznia w zakresie wiedzy i umiejętności zawarte w rozkładzie materiału i planie wynikowym zintegrowanym z serią *Ślady czasu*. Zestaw ten to jedynie propozycja. Nauczyciel może wykorzystać przedstawiony podział wymagań w swojej pracy dydaktycznej lub zmodyfikować go tak, by w pełni odpowiadał on specyfice klasy i indywidualnym możliwościom uczniów, z którymi pracuje.

Wymagania edukacyjne uwzględnione w poniższych kryteriach oceniania są zgodne z podstawą programową kształcenia ogólnego dla czteroletniego liceum ogólnokształcącego i pięcioletniego technikum, przygotowaną przez Ministerstwo Edukacji Narodowej i zawartą w rozporządzeniu z dnia 8 marca 2022 r., [zmienioną rozporządzeniem z dnia 28 czerwca 2024 r.](#)

	Wymagania edukacyjne na poszczególne oceny				
	Poziom konieczny ocena dopuszczająca	Poziom podstawowy ocena dostateczna	Poziom rozszerzający ocena dobra	Poziom dopełniający ocena bardzo dobra	Poziom wykraczający ocena celująca
		Uczeń potrafi to, co na ocenę dopuszczającą, oraz:	Uczeń potrafi to, co na ocenę dostateczną, oraz:	Uczeń potrafi to, co na ocenę dobrą, oraz:	Uczeń potrafi to, co na ocenę bardzo dobrą, oraz:
1. Historia – od opowieści do nauki	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • nazwy głównych epok historycznych <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: historia, prehistoria (prahistoria, pradziej), historiografia, źródło historyczne 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wydarzenia przełomowe stanowiące cezury epok historycznych • klasyfikację źródeł historycznych <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: epoka, era, mit, legenda 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • różne metody rachuby czasu <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: hagiografia • różnice w podziale historii powszechnej i historii Polski na epoki <p>Uczeń potrafi:</p>	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • podać przykłady placówek zajmujących się inicjowaniem i prowadzeniem badań historycznych oraz upowszechnieniem wiedzy o przeszłości 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • postacie: Herodota z Halikarnasu, Dionizjusza Małego

	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • podać przykłady źródeł historycznych 	<ul style="list-style-type: none"> • znaczenie słów Cycerona <i>Historia magistra vitae est</i> <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić znaczenie źródeł historycznych dla poznania przeszłości 	<ul style="list-style-type: none"> • prezentować klasyfikację źródeł historycznych • przedstawić periodyzację dziejów Polski i dziejów powszechnych 		
Pradzieje i historia starożytnego Wschodu					
<p>2. Pradzieje ludzkości</p> <p>Temat z zakresu rozszerzonego dla chętnych realizujących zakres podstawowy</p>	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: Żyzny Półksiężyc, rewolucja neolityczna • różnicę między historią i prehistorią (prahistoria, pradzieje) • znaczenie wynalezienia pisma dla rozwoju cywilizacji • znaczenie wynalezienia ognia dla rozwoju człowieka 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • teorię Karola Darwina dotyczącą ewolucji organizmów <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: cywilizacja, antropogeneza, prehistoria (prahistoria, pradzieje) • znaczenie rewolucji neolitycznej dla dziejów człowieka <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić przyczyny i skutki rewolucji neolitycznej 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • nazwy najstarszych osiedli miejskich (Çatalhöyük, Jerycho) <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: teoria ewolucji • przyczynę, dla której za kolebkę ludzkości uznaje się Afrykę <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wskazać na mapie tereny początkowe objęte rewolucją neolityczną 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wskazać na mapie najstarsze miasta oraz Żyzny Półksiężyc 	
<p>3. W dorzeczu Tygrysu i Eufratu</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • okres, w którym powstał Kodeks 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • okres rozwoju cywilizacji Sumerów (IV–III tys. p.n.e.) 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • postaci: Sargona I Wielkiego, Tiglatpilegara III, 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: satrapie • znaczenie systemu prawnego dla 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawić największe osiągnięcia cywilizacji Mezopotamii w dziedzinie

	<p>Hammurabiego (XVIII w. p.n.e.)</p> <ul style="list-style-type: none"> postać: Hammurabiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: Międzyrzecze, system irygacyjny, Sumerowie, kodeks, Kodeks Hammurabiego, Babilon <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wskazać na mapie Międzyrzecze 	<ul style="list-style-type: none"> osiągnięcia cywilizacji ludów Mezopotamii <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: miasto-państwo, pismo klinowe, ziggurat, teokracja, politeizm uwarunkowania geograficzne, które wpłynęły na rozwój cywilizacji w dorzeczu Tygrysu i Eufratu zasady wprowadzone w Kodeksie Hammurabiego <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wskazać na mapie najważniejsze miasta-państwa Sumeru 	<p>Nabuchodonozora II, Cyrusa II Wielkiego, Dariusza I Wielkiego</p> <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: imperium, Akad, Assyria wpływ struktury społecznej na surowość kar przewidzianych w Kodeksie Hammurabiego <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wskazać na mapie zasięg terytorialny imperium akadyjskiego, imperium starobabilońskiego, imperium asyryjskiego, imperium nowobabilońskiego, imperium perskiego 	<p>funkcjonowania państwa</p> <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> scharakteryzować system organizacji państw i społeczeństw na terenie Mezopotamii 	<p>kultury, sztuki, techniki i nauki</p> <ul style="list-style-type: none"> omówić wkład Persji w kulturowe dziedzictwo ludzkości
4. Egipt faraonów	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> czas powstania państwa egipskiego (ok. 3100 p.n.e.) postać: Narmera, Dżesera warunki naturalne starożytnego Egiptu 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> postacie: Kleopatry zabytki kultury egipskiej: maskę Tutanchamona, popiersie Nefretete, paletę Narmera ośrodki kultury i administracji egipskiej (Memfis, Teby) 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> postać: Totmesa I, Ramzesa II dokonania Jeana-François Champolliona periodyzację dziejów starożytnego Egiptu – podział na okres Starego, Średniego i Nowego Państwa 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> systemu prawnego dla funkcjonowania państwa <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawić dzieje państwa egipskiego scharakteryzować strukturę społeczną 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> dłaczego starożytny Egipt jest nazywany cywilizacją kamienia, a państwo egipskie „darem Nilu” znaczenie odczytania hieroglifów egipskich dla rozwoju egiptologii – nauki o dziejach starożytnego Egiptu

	<ul style="list-style-type: none"> zabytki kultury egipskiej: piramidy w Gizie <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: faraon, piramida, mumifikacja, pismo hieroglificzne, delta Nilu, papirus wpływ wylewów Nilu na powstanie cywilizacji egipskiej <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić, dlaczego w starożytnym Egipcie rozwinęła się sztuka mumifikacji wskazać na mapie Egipt 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: mastaba, Dolny i Górny Egipt <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawić cechy kultury egipskiej wymienić osiągnięcia naukowe starożytnych Egipcjan wskazać na mapie Górny i Dolny Egipt, Memfis, Teby 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: wezyr, nomarchowie, nom, kamień z Rosetty, kanon w sztuce egipskiej znaczenie warunków naturalnych dla organizacji i rozwoju państwa egipskiego <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> opisać wpływ wiary w życie pozagrobowe na sztukę starożytnych Egipcjan wskazać na mapie Karnak, Luksor, Gizę 	<p>i organizację państwa egipskiego</p>	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> porównać wierzenia Mezopotamii i Egiptu
5. Starożytny Izrael	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> postacie biblijne: Abrahama, Dawida, Salomona, Jahwe <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: Hebrajczycy, Izraelici, Żydzi, niewola egipska, Dekalog, Królestwo Izraela, Kanaan, niewola babilońska, świątynia 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> czas powstania żydowskiego pod przywództwem Machabeuszy (167–160 p.n.e.) <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: Filistyni, Judea, pierwsza świątynia jerozolimska, druga świątynia jerozolimska, powstanie antyrzymskie, 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> okres niewoli babilońskiej (587–538 p.n.e.) <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: Talmud, prorocy, diaspora różnice między pierwszą i drugą świątynią jerozolimską <p>Uczeń potrafi:</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> czas powstania antyrzymskiego (66–73 n.e.) <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> przyczyny powstania diasporę żydowskiej <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wskazać na mapie Masadę 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić, dlaczego Żydzi pomimo funkcjonowania w diasporze zachowali tożsamość narodową

	<p>jerozolimska, judaizm, religia monoteistyczna, Ściana Płaczu, menora</p> <ul style="list-style-type: none"> • uwarunkowania geograficzne Izraela <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • opisać najważniejsze etapy w starożytnych dziejach narodu żydowskiego • wskazać na mapie terytorium starożytnego Izraela 	<p>Arka Przymierza, Tora, synagoga</p> <ul style="list-style-type: none"> • znaczenie Biblii dla poznania dziejów starożytnego Izraela <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wskazać na mapie Jerozolimę oraz granice Królestwa Izraela i Królestwa Judy ok. VIII w. p.n.e. 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazać na mapie tereny podbite oraz uznające zwierzchnictwo Królestwa Izraela • wskazać na mapie terytorium starożytnego Izraela na przełomie X i XI w. p.n.e. 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić wpływ judaizmu na chrześcijaństwo i islam 	
<p>6. Starożytne Chiny i Indie</p> <p>Temat z zakresu rozszerzonego dla chętnych realizujących zakres podstawowy</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • czas powstania cywilizacji chińskiej (ok. 5000 p.n.e.) • czas powstania cywilizacji Doliny Indusu (ok. 3000 p.n.e.) <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Państwo Środka, Wielki Mur, Jedwabny Szlak, ludy indoeuropejskie, Ariowie • wpływ uwarunkowań geograficznych na powstanie i rozwój cywilizacji 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • czas przybycia Ariów do Indii (ok. 1500 p.n.e.) • czas zjednoczenia ziem cesarstwa chińskiego (III w. p.n.e.) • postać: Aśoki <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: mandaryn, kasta, warna, pismo piktograficzne, pismo ideograficzne • przyczyny budowy Wielkiego Muru <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienić najważniejsze osiągnięcia 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • czas panowania dynastii Zhou (XII–III w. p.n.e.) • czas powstania imperium Maurjów (IV w. p.n.e.) <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: okres wedyjski, sanskryt <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wskazać na mapie Harappę i Mohendzo Daro 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • postacie: Ying Zhenga (Shi Huangdi), Aśoki <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, dlaczego cywilizacja Chin rozwijała się w izolacji od reszty świata 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wskazać główne różnice między cywilizacjami Bliskiego i Dalekiego Wschodu

	<p><i>starożytnych Chin i Doliny Indusu</i></p> <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wskazać na mapie starożytne Chiny i Indie oraz rzeki Huang He, Jangcy, Indus, Ganges 	<p><i>cywilizacyjne starożytnych Chin i Doliny Indusu</i></p>			
Starożytna Grecja					
<p>7. Grecja – kolebka cywilizacji europejskiej</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> pochodzenie nazw: Hellenowie i Grecy <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: Hellada, Hellenowie, <i>polis</i>, agora, rada, zgromadzenie ludowe <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić wpływ położenia geograficznego Grecji na gospodarkę rolną i rozwój handlu 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: hoplici, arystokracja dlaczego starożytni Grecy nie stworzyli jednego państwa <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> porównać warunki, w których powstały cywilizacje starożytnego Wschodu i Grecji wymienić ludy zamieszkujące starożytną Helladę 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: oligarchia, demokracja, tyran, tyrania wpływ warunków naturalnych na gospodarkę, kulturę i życie polityczne Greków dlaczego w Grecji rozwinęła się produkcja ceramiki <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> scharakteryzować formy ustrojowe greckich <i>poleis</i> 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wskazać na mapie obszar zamieszkały przez plemiona greckie 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić, co wpłynęło na powstanie wspólnej kultury greckiej (helleńskiej)
<p>8. Sparta i Ateny – dwa modele greckich <i>poleis</i></p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 462–450 p.n.e. postacie: Likurga, Peryklesa 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> datę: 594 p.n.e., 508–507 p.n.e., 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> datę: 621 p.n.e. reformy Solona 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: Wielka Rhetra, agoge 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> omówić rolę kobiet w społeczeństwie spartańskim

	<ul style="list-style-type: none"> • ustroje polityczne greckich <i>poleis</i> – Sparty i Aten <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: geruzja, eforowie, spartiaci, periojkowie, heloci, archonci, areopag, demokracja, rada pięciuset, ostracyzm, metojkowie <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wskazać na mapie starożytne Ateny i Spartę 	<ul style="list-style-type: none"> • postacie: Drakona, Solona, Klejstenesa • reformy Klejstenesa • reformy Peryklesa • kompetencje urzędów oraz urzędników w Sparcie i Atenach <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Związek Peloponeski, apella, eklezja, demagog • wpływ struktury społecznej Sparty na system wychowawczy obowiązujący w tej <i>polis</i> <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, na czym polegała uprzywilejowana pozycja spartiatów • ocenić wpływ prawa i wychowania spartańskiego na funkcjonowanie <i>polis</i> • wskazać na mapie zasięgi terytorialne <i>poleis</i> spartańskiej i ateńskiej 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: strząśnięcie długów, strateg <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienić przyczyny i skutki powstania Związku Peloponeskiego • ocenić wpływ reform Solona, Klejstenesa i Peryklesa na przemiany ustrojowe i społeczne w Atenach • omówić kompetencje organów władzy w Sparcie i Atenach 	<ul style="list-style-type: none"> • okoliczności wprowadzenia reform w Atenach przez Solona, Klejstenesa i Peryklesa <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • porównać organizację społeczeństw Sparty i Aten 	<ul style="list-style-type: none"> • opisać proces kształtowania się demokracji ateńskiej
9. Wojny grecko-perskie	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 490 p.n.e., 480 p.n.e. 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 499 p.n.e., 479 p.n.e. • postać: Dariusza I 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 449 p.n.e. <p>Uczeń rozumie:</p>	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wskazać na mapie tereny objęte powstaniem 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować kulturowe i polityczne konsekwencje wojen grecko-perskich

	<ul style="list-style-type: none"> • postacie: Miltiadesa, Leonidasa, Temistoklesa, Kserksesa • bitwy pod Maratonem, Termopilami, Salaminą • obowiązki państw należących do Związku Morskiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: triera, falanga, Związek Morski, • na czym polegała walka w szyku zwanym falangą <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wskazać na mapie Maraton, Termopile, Salaminę 	<ul style="list-style-type: none"> • przyczyny i konsekwencje powstania jońskiego • etapy wojen grecko-perskich • bitwy pod Platejami, Mykale • główne etapy walki o hegemonię w Grecji z udziałem Aten i Sparty <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: powstanie jońskie, Związek Hellenów • przyczyny powierzenia dowództwa nad Grekami królowi Sparty Leonidasowi <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować sposoby walki starożytnych Greków • opisać przebieg wojen grecko-perskich 	<ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: Imperium Achemenidów • przyczyny zwycięstwa greckiej floty nad perską w bitwie pod Salaminą <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • porównać uzbrojenie, organizację i taktykę armii greckiej i perskiej • wskazać na mapie siedzibę Związku Morskiego (wyspę Delos) 	<p>jońskim, a także Plateje, Mykale, siedzibę Związku Morskiego (wyspę Delos)</p>	
10. Kultura starożytnych Greków	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 776 p.n.e. • postacie: Homera, Sofoklesa, Fidiasza, Sokratesa, Platona, Arystotelesa, Safona • trzy porządki architektoniczne 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 387 p.n.e. • czas wzniesienia Partenonu (druga poł. V w. p.n.e.) • postacie: Ajschylosa, Myrona, Talesa 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • czas powstania teatru greckiego (VI w. p.n.e.) • postacie: Herodota, Tukidydesa, Eurypidesa, Heraklita z Efezu, Demokryta z Abdery 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • okresy w dziejach kultury greckiej: archaiczny (VIII–V w. p.n.e.) i klasyczny (V–1. poł. IV w. p.n.e.) 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • na czym polegała jedność i różnorodność świata greckiego <p>Uczeń potrafi:</p>

	<p>w starożytnej Grecji: dorycki, joński i koryncki</p> <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: antropomorfizm, wyrocznie, Dionizje, poemat epicki, liryka, dramat, tragedia, komedia, Akropol, Partenon, gimnazjon, igrzyska panhelleńskie, pokój boży <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić rolę sportu w życiu starożytnych Greków 	<p>z Miletu, Pitagorasa z Samos</p> <ul style="list-style-type: none"> • dyscypliny sportowe rozgrywane na igrzyskach w Olimpii <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: herosi, Panatenaje, jońska filozofia przyrody, pankration <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować religię starożytnych Greków • opisać wygląd greckiej świątyni • podać przykłady greckich budowli • wskazać na mapie Olimpię oraz górę Olimp 	<ul style="list-style-type: none"> • cel założenia i sposób nauczania w Akademii Platonskiej <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: koryfeusz, tympanon, kapitel, Akademia Platonska, Likejon, sofisci <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • omówić genezę teatru greckiego • wskazać na mapie Delfy, Milet 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przyczyny sporu Sokratesa z sofistami <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienić elementy architektoniczne teatru antycznego • podać przykłady greckich rzeźb • omówić poglądy filozofów greckich • przedstawić najważniejsze osiągnięcia kulturowe starożytnej Grecji 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić rolę teatru w życiu społecznym i politycznym polis greckich • wyjaśnić, w jaki sposób kultura grecka wywarła wpływ na cywilizację europejską
11. Imperium Aleksandra Wielkiego	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • okres panowania Aleksandra Wielkiego (336–323 p.n.e.) • postać: Aleksandra III Wielkiego (Macedońskiego) <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: falanga macedońska, węzeł gordyjski 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 338 p.n.e., 334 p.n.e., 331 p.n.e. • postacie: Filipa II, Demostenesa, Dariusza III <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: sarisy, hetajrowie, taktyka połączonych broni, 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • znaczenie rezultatu bitwy pod Cheroneą w dziejach starożytnej Grecji <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawić i ocenić postanowienia kongresu w Koryncie 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować kulturowe i polityczne konsekwencje podbojów Aleksandra Wielkiego 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ocenić dokonania Aleksandra Wielkiego

	<ul style="list-style-type: none"> • przyczyny słabości Aten w obliczu najazdu macedońskiego <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wskazać na mapie kierunki ekspansji armii Aleksandra Wielkiego oraz podbite przez nią obszary • wyjaśnić przyczyny rozpadu imperium Aleksandra Wielkiego 	<p>filipiki, Związek Koryncki</p> <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • opisać reformy przeprowadzone przez Filipa II • porównać falangi grecką i macedońską • wskazać na mapie Cheroneę, rzekę Granik, Issos, Gaugamełę, Persepolis, Aleksandrię oraz rzekę Hydaspes 			
Starożytny Rzym					
12. Powstanie starożytnego Rzymu i jego podboje	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 264–241 p.n.e., 260 r. p.n.e., 218–201 p.n.e., 149–146 p.n.e. • postaci: Hannibala, Publiusza Korneliusza Scypiona zwanego „Afrykańskim” • warunki naturalne Półwyspu Apenińskiego • podboje Rzymu w Italii 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 216 p.n.e., 202 p.n.e., 168 p.n.e. • postaci: Pyrrusa, Gajusza Mariusza • organizację armii rzymskiej • bitwy pod Mylae, Kannami, Zama • wojny Rzymu z Macedonią <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: reformy Mariusza, armia obywatelska, armia 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ludy zamieszkujące Półwysep Apeniński <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wskazać na mapie zasięg terytorialny państwa rzymskiego w kolejnych etapach jego rozwoju 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przyczynę nadawania przez Rzymian obywatelstwa cudzoziemcom <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, na czym polegała idea Imperium Romanum 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ocenić postawę i dokonania Hannibala

	<ul style="list-style-type: none"> • przyczyny i konsekwencje trzech wojen punickich <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Italia, Etruskowie, wojny punickie, Kartagina, triumf, prowincje, namiestnicy, obywatelstwo rzymskie, Imperium Romanum • wagę zagrożenia, jakie stwarzał dla Rzymu Hannibal • przyczynę zburzenia Kartaginy przez Rzymian <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawić podboje Rzymu do połowy II w. p.n.e. • wskazać na mapie Kartaginę oraz trasę, którą Hannibal podążał do Rzymu 	<p>zawodowa, legion, kohorta, centuria, taran, Pydną</p> <ul style="list-style-type: none"> • przyczynę głoszenia przez Rzymian hasła wyzwolenia Hellenów spod panowania Macedonii • przyczyny i znaczenie reform Mariusza • znaczenie powiedzenia <i>pyrrusowe zwycięstwo</i>, „sprawa doszła do trzeciego szeregu” <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować organizację armii rzymskiej • wskazać na mapie Epir, Mylae, Kanny, Zameę, Pydnę 			
--	---	--	--	--	--

<p>13. Rzym – od republiki do cesarstwa</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 509–27 p.n.e., 73–71 p.n.e., 60 p.n.e., 49 p.n.e., 15 marca 44 p.n.e., 31 p.n.e., 27 p.n.e. • postacie: Spartakusa, Juliusza Cezara, Gnejusza Pompejusza, Marka Krassusa, Marka Antoniusza, Oktawiana Augusta • przebieg i rezultat powstania Spartakusa • zasady funkcjonowania pryncypatu <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: senat, republika, zgromadzenia ludowe, konsulowie, pretorzy, cenzorzy, kwestorzy, trybuni plebejscy (ludowi), dyktator, edylowie, niewolnictwo, gladiatorzy, powstanie Spartakusa, triumwirat, imperator, princeps, pryncypat, cesarstwo, dominat • rolę, jaką odgrywali niewolnicy w Rzymie 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 52 p.n.e. • postacie: Tarkwiniusza Pysznego, Wercyngetoryksa • przyczyny pozbawienia władzy Tarkwiniusza Pysznego • kompetencje urzędników republiki rzymskiej • dokonania Juliusza Cezara <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: plebejusze, patrycjusze, zasada kolegialności, zasada kadencyjności • wpływ podbojów rzymskich na przemiany społeczne, ekonomiczne i polityczne w Rzymie <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować funkcjonowanie republiki rzymskiej • omówić kompetencje urzędników republiki rzymskiej • wskazać na mapie Kapuę, Rubikon 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • postacie: Marka Brutusa, Marka Lepidusa • uczestników oraz cel zawarcia pierwszego i drugiego triumwiratu <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować przemiany ustrojowe w państwie rzymskim • przedstawić konsekwencje zwycięstwa Oktawiana Augusta w walce o władzę po śmierci Cezara • scharakteryzować zasady pryncypatu 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 449 p.n.e. <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: prawo dwunastu tablic, liktorzy, różgi liktorskie, prowincje senackie, prowincje cesarskie • różnicę między prowincjami cesarskimi i senackimi • określenie pryncypatu mianem „komedii republiki” <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić okoliczności ogłoszenia prawa dwunastu tablic • omówić drogę Juliusza Cezara do władzy dyktatorskiej • przedstawić grupy społeczne oraz ich sytuację ekonomiczną i prawną w Imperium Rzymskim 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: S.P.Q.R. <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • omówić drogę do władzy Oktawiana Augusta
---	---	--	---	---	--

	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienić w porządku chronologicznym formy rządów w starożytnym Rzymie wyjaśnić przyczyny i konsekwencje buntów niewolników w Rzymie wskazać na mapie Galię, Akcjum, Egipt 				
14. Rozkwit i upadek Imperium Romanum	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 212 n.e., 395 n.e., 476 n.e. postacie: Karakalli, Dioklecjana, Konstantyna I Wielkiego, Teodozjusza Wielkiego decyzje zawarte w edyktie Karakalli nabytki terytorialne Rzymu w okresie pryncypatu przebieg granicy między Cesarstwem Wschodniorzymskim i Zachodniorzymskim <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: plebs, Wał Hadriana, romanizacja, edykt 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> datę: 293 n.e. postacie: Tyberiusza, Trajana, Hadriana, Odoakra podział społeczeństwa w okresie cesarstwa <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: latyfundium, tetrarchia, solid, Hunowie zasady funkcjonowania tetrarchii <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> opisać, w jakich okolicznościach doszło do podziału Cesarstwa Rzymskiego wyjaśnić, na czym polegały reformy Dioklecjana 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 9 n.e., 378 n.e., 476 n.e. postacie: Marka Aureliusza, Romulusa Augustulusa, Attyli <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: limes, aureus, kolonat, kolonowie, prefektura, rada cesarska, barbarzyńcy, Ostrogoci przyczyny wprowadzenia kolonatu <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wskazać na mapie prowincje rzymskie przyłączone w okresie pryncypatu 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 66–73 n.e. postacie: Antoninusa Piusa, Septymiusza Sewera <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcie: dekurioni <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> ocenić wpływ romanizacji na podbite ludy wskazać na mapie Adrianopol 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> zasięg, przebieg i skutki najazdów plemion barbarzyńskich w okresie wielkiej wędrówki ludów <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> scharakteryzować przyczyny kryzysu gospodarczego, społecznego i politycznego w cesarstwie i wskazać wzajemne powiązania między nimi ocenić próby reform w cesarstwie

	<p>Karakalli, dominat, Cesarstwo Zachodniorzymskie, Cesarstwo Wschodniorzymskie, wielka wędrówka ludów, anarchia, detronizacja</p> <ul style="list-style-type: none"> • przyczyny kryzysu wewnętrznego cesarstwa • przyczyny podziału cesarstwa na część wschodnią i zachodnią <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienić przejawy romanizacji na terenach podbitych przez Rzym • wskazać na mapie Cesarstwo Wschodniorzymskie i Zachodniorzymskie 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazać przyczyny kryzysu wewnętrznego Imperium Romanum • wskazać wewnętrzne i zewnętrzne przyczyny upadku Cesarstwa Zachodniorzymskiego • wskazać na mapie Wał Hadriana, Konstantynopol 	<ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować stosunek Rzymian do podbitej ludności • wskazać na mapie kierunki wędrówki plemion barbarzyńskich 		
15. Religia Rzymian. Początki chrześcijaństwa	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 7 p.n.e., 64 n.e., 313 n.e. • postaci: Jezusa, Nerona • sposoby prześladowań chrześcijan w starożytnym Rzymie • postanowienia edyktu mediolańskiego 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 380 n.e., 392 n.e. • postaci: Poncjusza Piłata, Pawła z Tarsu • przyczyny prześladowań chrześcijan w starożytnym Rzymie <p>Uczeń rozumie:</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 325 n.e. • postać: Ariusza • religie, z których wzorce czerpali starożytni Rzymianie <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: arianizm 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • omówić relacje między Kościołem a władzą cesarską • wskazać na mapie tereny, na których powstały pierwsze gminy chrześcijańskie 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić rolę religii chrześcijańskiej w starożytnym świecie • przedstawić pierwsze podziały wśród chrześcijan • scharakteryzować znaczenie chrześcijaństwa dla zmian w kulturze Rzymian

	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: kult cesarski, chrześcijaństwo, apostoł, Mesjasz, Nowy Testament, Kościół powszechny, Kościół, katolicki, papież, biskup, katakumby, edykt mediolański, religia panująca, herezja, sobór, poganin <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić genezę chrześcijaństwa • opisać sytuację pierwszych chrześcijan w Rzymie 	<ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: synkretyzm religijny, chrystogram, gminy chrześcijańskie, metropolia • okoliczności sprzyjające rozprzestrzenianiu się nauki Chrystusa w Palestynie, a później na innych terytoriach starożytnego Rzymu <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić symbolikę chrystogramu 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wskazać związki między religią Żydów i chrześcijaństwem • uzasadnić opinię, że edykt mediolański był przejawem tolerancji religijnej • wyjaśnić, w jakich okolicznościach chrześcijaństwo stało się religią państwową w Cesarstwie Rzymskim 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazać na mapie etapy chrystianizacji starożytnego Rzymu 	
16. Kultura i osiągnięcia starożytnych Rzymian	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • postacie: Wergiliusza, Horacego, Gajusza Mecenasa, Tacyta • najważniejsze dzieła rzymskich twórców • osiągnięcia nauki i techniki rzymskiej <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: mecenat, Forum Romanum, Panteon, bazylika, łuk, kolumna, triumfalny, termy, akwedukty, 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 312 p.n.e. • postacie: Liwiusza Andronikusa, Owidiusza, Tytusa Liwiusza, Marka Tulliusza Cyncerona, Marka Aureliusza, Marka Kwintyliana, <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: portyk, Via Appia, <i>trivium</i>, <i>quadrivium</i>, retoryka 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 45 p.n.e. • postacie: Seneki, Celsusa, Sosigenesa, Witruwiusza, Marka Warrona • sentencje prawa rzymskiego, które stały się podstawą współczesnego systemu prawnego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: porządek kompozytowy, wille, 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: filozofia stoicka • znaczenie powiedzenia <i>wszystkie drogi prowadzą do Rzymu</i> <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wskazać budowle rzymskie istniejące do dziś na Półwyspie Apenińskim i w dawnych 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • opisać wkład Rzymu w dorobek cywilizacyjny współczesnej Europy • porównać i ocenić dorobek starożytnych Greków i Rzymian

	<p>amfiteatr, cyrk, Circus Maximus, Koloseum, płaskorzeźby, freski, mozaiki</p> <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawić najważniejsze osiągnięcia cywilizacji rzymskiej 	<ul style="list-style-type: none"> • znaczenie znajomości retoryki w życiu politycznym starożytnego Rzymu • znaczenie dróg dla utrzymania porządku w Imperium Rzymskim <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • opisać rolę term w życiu starożytnych Rzymian 	<p>insule, kalendarz juliański</p> <ul style="list-style-type: none"> • znaczenie podstawowych sentencji prawa rzymskiego • zasadę działania akweduktu <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ocenić rozwój sieci dróg w starożytnym Rzymie 	<p>provincjach rzymskich</p> <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować kierunki filozofii rzymskiej 	
Bizancjum i świat islamu					
17. Cesarstwo Bizantyńskie – „nowy Rzym”	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 395, 476, 527 • postać: Justyniana I Wielkiego • cele polityki Justyniana I Wielkiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Kodeks Justyniana, ceremoniał dworski, Hagia Sophia <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić znaczenie reform Justyniana I Wielkiego • wskazać na mapie Konstantynopol 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • postać: Belizariusza • ziemie przyłączone przez Justyniana I Wielkiego do Cesarstwa Bizantyńskiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: patriarcha Konstantynopola • cel wydania Kodeksu Justyniana <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • opisać rolę, jaką odegrał cesarz w procesie tworzenia Kodeksu Justyniana 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • postacie: Prokopiusza z Cezarei <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: filar, galeria, baptysterium <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować osiągnięcia Bizancjum w dziedzinie kultury i sztuki 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: atrium, przypora • przyczyny nietrwałości nabytków terytorialnych Justyniana I Wielkiego <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • podać przykłady zabytków sztuki bizantyńskiej 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, dlaczego Cesarstwo Bizantyńskie nazwano „nowym Rzymem”

		<ul style="list-style-type: none"> • przedstawić zasięg terytorialny Cesarstwa Bizantyńskiego w VI–VIII w. • wskazać na mapie Rawennę 			
18. Świat islamu. Ekspansja Arabów	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 622 • wiek, w którym spisano Koran • postać: Mahometa • kierunki ekspansji arabskiej <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: islam, muzułmanie, hidżra, prorok, meczet, kalif, Koran, szariat, dżihad • główne założenia islamu <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawić nauki głoszone przez Mahometa i przyczyny jego ucieczki z Mekki do Medyny • wyjaśnić przyczyny i konsekwencje podbojów Arabów • wskazać na mapie Półwysep Arabski, Mekkę, Medynę 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 632, 732 • pięć filarów islamu <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: ramadan, imam, muezzin, mufti, arabeski, cyfry arabskie <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować stosunek Arabów do podbitej ludności • wskazać kierunki i etapy ekspansji arabskiej w VII–VIII w. 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 711 • postać: Awicenny • cechy kultury arabskiej <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: astrolabium, kultura orientalna <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienić dziedziny, w których Europejczycy czerpali wzorce i wiedzę od Arabów • wskazać na mapie Poitiers, Kordobę 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • osiągnięcia kultury i nauki świata islamu <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • podać przykłady zabytków kultury islamu 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • znaczenie bitwy pod Poitiers dla dziejów Europy <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • uzasadnić opinię, że kultura arabska stała się pomostem między kulturą hellenistyczną a kulturą średniowiecza

Europa średniowieczna

<p>19. Państwo barbarzyńskie i monarchia Karola Wielkiego</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 496, 800 • postacie: Chlodwiga, Karola Wielkiego • nazwy pierwszych państw germańskich i ich lokalizację • terytoria przyłączone przez Karola Wielkiego do państwa Franków <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Wandalowie, Wizygoci, Ostrogoci, Longobardowie, Anglowie, Sasi, Jutowie, Frankowie, Merowingowie, Karolingowie, uniwersalizm karoliński, monarchia patrymonialna, monarchia chrześcijańska, beneficjum, renesans karoliński • znaczenie przyjęcia chrztu przez Chlodwiga 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 732, 751, 754, 800 • postacie: Karola Młota, Pepina Krótkiego • wiek, w którym powstały pierwsze państwa barbarzyńskie (germańskie) • wiek, w którym Germanie się chrystianizowali • okoliczności przyjęcia chrztu przez Chlodwiga <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: majordom, sakra królewska, odnowienie Cesarstwa Rzymskiego, hrabstwo, marchia, <i>missi dominici</i> • znaczenie sakry królewskiej • konsekwencje pokonania Longobardów przez Pepina Krótkiego • przyczynę różnicy w kompetencjach hrabiów i margrabiów <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wskazać na mapie Akwizgran oraz zasięg 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 756, 771 • postacie: Alkuina, Einharda • kompetencje majordoma • organizację państwa Karola Wielkiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: prawo salickie, Państwo Kościelne, kapitularz, szkoła pałacowa, siedem sztuk wyzwolonych, kopista, manuskrypt, minuskuła karolińska <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić okoliczności i znaczenie powstania Państwa Kościelnego • przedstawić organizację władzy w państwie Franków za panowania Karola Wielkiego • wskazać na mapie Saksonię, Marchię Hiszpańską 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: denar <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienić osiągnięcia kulturowe państwa Karola Wielkiego 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • opisać tworzenie się państw w Europie z uwzględnieniem ich chrystianizacji • wyjaśnić, na czym polegał charakter patrymonialny oraz chrześcijański wczesnośredniowiecznych monarchii
---	--	--	--	--	--

	<ul style="list-style-type: none"> • przyczyny koronacji Karola Wielkiego na cesarza <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić znaczenie dla Europy koronacji Karola Wielkiego na cesarza 	terytorialny państwa Karola Wielkiego			
20. Państwo Ottonów	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 843, 962 • postacie: Ludwika Pobożnego, Karola Łysego, Ludwika Niemieckiego, Lotara, Ottona I Wielkiego, Ottona III • postanowienia traktatu w Verdun <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: traktat w Verdun, uniwersalistyczne Cesarstwo Rzymskie, korona Rzeszy, zjazd gnieźnieński • przyczyny podziału państwa Karola Wielkiego <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ocenić wpływ traktatu w Verdun na upadek 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 814, 911, 996, 1002 • postacie: Henryka II, Konrada I • okoliczności drugiego odnowienia Cesarstwa Rzymskiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: uniwersalistyczne Cesarstwo Rzymskie • ideę cesarstwa uniwersalistycznego Ottona III <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawić koncepcję uniwersalistyczną Ottonów 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 955 • postacie: Ottona II, Teofano <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: dynastia Ludolfingów • cel polityczny małżeństwa Ottona II z bizantyńską księżniczką Teofano <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, w jakich okolicznościach doszło do drugiego odnowienia cesarstwa 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 919 • postacie: Ludwika Dziecięcica, Henryka Ptasznika <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Słowianie połabscy, pierwsze i drugie odnowienie Cesarstwa Rzymskiego <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • opisać początki kształtowania się państwowości niemieckiej 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienić współczesne inicjatywy, które odwołują się do idei Ottona III

	<p>imperium karolińskiego</p> <ul style="list-style-type: none"> wskazać na mapie państwo Karola Łysego, Lotara i Ludwika Niemieckiego 				
21. Powstanie nowych państw w Europie	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> datę: 1066 postać: Wilhelma Zdobywcy kierunki ekspansji Normanów podział plemion słowiańskich <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: Normanowie (wikingowie), Słowianie, plemiona, chrystianizacja <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawić na mapie kierunki ekspansji Normanów przedstawić skutki bitwy pod Hastings 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> datę: 911 postać: Kanuta Wielkiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcie: Waregowie <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienić Słowian wschodnich, zachodnich i południowych 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> postacie: Karola III Prostego, Haralda I Pięknowłosego, Eryka Zwycięskiego okoliczności powstania państw tworzonych przez wikingów <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić rolę wikingów w procesie powstawania nowych państw w Europie wskazać na mapie nowe państwa w Europie Północnej w X–XI w. 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcie: tkanina z Bayeux rolę chrystianizacji w procesie tworzenia się państw <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> omówić treść tkaniny z Bayeux 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> ocenić skutki ekspansji Normanów opisać proces tworzenia się państw w Europie, z uwzględnieniem ich chrystianizacji
22. Feudalizm w Europie	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> datę: 476 r. przyczyny i skutki upadku Cesarstwa Zachodniorzymskiego 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> zasady, na których oparty był feudalizm <p>Uczeń rozumie:</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> feudalną strukturę społeczną <p>Uczeń rozumie:</p>	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> znaczenie systemu feudalnego zasady: „wasal mojego wasala jest 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić proces osłabienia i rozbitcia władzy królewskiej oraz tworzenia się niezależnych księstw

	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: gospodarka towarowo-pieniężna, senior, wasal, renta feudalna, lenno, hołd lenny, drabina feudalna, feudalizm, pańszczyzna <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienić najważniejsze cechy społeczeństwa feudalnego 	<ul style="list-style-type: none"> pojęcia: gospodarka naturalna, pan feudalny (feudał), domena, danina, czynsz, dziesięcina, akt komendacji, immunitet <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawić genezę feudalizmu wyjaśnić miejsce i rolę rycerstwa w społeczeństwie średniowiecznym 	<ul style="list-style-type: none"> pojęcia: inwestytura, suzeren, anarchia feudalna <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> określić stosunki panujące między panami a poddanymi dostrzec wpływ feudalizmu na rozwój kultury dworskiej omówić zależności wynikające z pozycji w drabinie feudalnej 	<p>moim wasalem” i „wasal mojego wasala nie jest moim wasalem”</p> <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> omówić wpływ przemian społeczno-gospodarczych na strukturę społeczeństwa średniowiecznego 	
23. Rywalizacja cesarstwa z papieżem	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> datę: 1075, 1077 postacie: Grzegorza VII, Henryka IV postanowienia <i>Dictatus papae</i> <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: <i>Dictatus papae</i>, papocezaryzm, cesaropapizm, inwestytura <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić istotę sporu o inwestyturę między cesarstwem a papieżem 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1054, 1122, 1123 postacie: Kaliksta II, Henryka V postanowienia konkordatu z Wormacji postanowienie I soboru laterańskiego przyczyny i skutki wielkiej schizmy wschodniej <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: symonia, nepotyzm, nikolaizm, ekskomunika, bulla, wielka schizma wschodnia 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: <i>christianitas</i>, uniwersalizm papieski, antypapież motywy działania papieża oraz cesarzy podczas sporu o inwestyturę <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić, jakie były następstwa sporu o inwestyturę 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> opisać założenia reformy gregoriańskiej ocenić sytuację papieża po upadku Cesarstwa Rzymskiego wyjaśnić znaczenie wielkiej schizmy wschodniej dla chrześcijaństwa 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> ocenić wpływ rywalizacji między cesarstwem a papieżem na sytuację polityczną w średniowiecznej Europie wyjaśnić przyczyny rywalizacji papieża z cesarstwem o przewodnictwo w <i>christianitas</i>

		<ul style="list-style-type: none"> • przyczyny sporu pomiędzy cesarstwem a papieżstwem <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • omówić przebieg sporu między Grzegorzem VII a Henrykiem IV 			
24. Wyprawy krzyżowe	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1095, 1096 • postaci: Urbana II, Gotfryda z Bouillon • apel papieża Urbana II na synodzie w Clermont • przyczyny i skutki wypraw krzyżowych <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: krzyżowcy, krucjata ludowa, krucjata rycerska <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wskazać na mapie Ziemię Świętą i Jerozolimę 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1099, 1144 • postaci: Ryszarda Lwie Serce, Fryderyka I Barbarossy, Saladyna <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: Turcy seldżuccy • motywy wezwania papieża Urbana II na synodzie w Clermont <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • omówić przyczyny i skutki ruchu krucjatowego 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1147–1149, 1187, 1189–1192, 1202–1204, 1291 • postaci: Filipa II Augusta, Ludwika IX Pobożnego • cele i przebieg wybranych krucjat • zakony rycerskie <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: kraje Lewantu, templariusze, joannici, Krzyżacy, krucjata dziecięca <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wskazać na mapie Królestwo Jerozolimskie, Księstwo Antiochii, Hrabstwo Edessy, Cesarstwo Łacińskie, Akkę 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1113, 1118, 1191, 1212 • postaci: Jakuba de Molay, Hermana von Salzy <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • znaczenie wypraw krzyżowych w dziejach średniowiecznej Europy <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wskazać na mapie przebieg tras poszczególnych krucjat • wyjaśnić cel zorganizowania krucjaty dziecięcej • wyjaśnić, dlaczego upadła idea ruchu krucjatowego 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • omówić przyczyny i skutki wypraw krzyżowych • wskazać bezpośrednio korzyści, jakie papieżstwo i miasta włoskie odniosły z krucjat

<p>25. Przemiany społeczno-gospodarcze w Europie w XI–XIII w.</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przejawy ożywienia społeczno-gospodarczego w Europie XI–XIII w. <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: patrycjat, pospólstwo, plebs, sołtys, bank, weksel 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • strukturę społeczną średniowiecznego miasta • strukturę społeczną średniowiecznej wsi <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: dwupółowka, trójpółowka, akt lokacyjny, prawo wychodu <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, na czym polegała gospodarka towarowo-pieniężna 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: ruch kolonizacyjny, rajca, burmistrz • wpływ przemian społeczno-gospodarczych w Europie XI–XIII w. na rozwój średniowiecznych miast <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić różnicę pomiędzy dwupółowką i trójpółowką • omówić zmiany w rolnictwie w Europie XI–XIII w. 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, jakie przemiany społeczno-gospodarcze zaszły w Europie w XI–XIII w. 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • opisać charakterystyczne przejawy ożywienia społeczno-gospodarczego w Europie w XI–XIII w.
<p>26. Kryzys idei uniwersalistycznej. Powstanie monarchii stanowych</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1122, XII/XIII w. • przejawy walki o prymat w Europie na przełomie XII i XIII w. • cechy stanu <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: cesaropapizm, stan, monarchia stanowa 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • postacie: Innocentego III, Henryka VI, • przyczyny kryzysu idei uniwersalistycznej • przyczyny powstania ustroju monarchii stanowej <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: reprezentacja stanowa • powody walki o prymat w Europie na przełomie XII i XIII w. 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przyczyny powstania silnych państw monarchii we Francji i Anglii • rolę reprezentacji stanowej w monarchii stanowej <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawić okoliczności wykształcenia się ustroju monarchii stanowej 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • potrafi wyjaśnić różnicę między monarchią patrymonialną a monarchią stanową 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wskazać na związek między rywalizacją papieża i cesarstwa w XI–XII w. i walką o prymat w Europie na przełomie XII i XIII w. • wskazać na związek między upadkiem idei uniwersalistycznej i powstaniem silnych monarchii we Francji oraz Anglii

		Uczeń potrafi: <ul style="list-style-type: none"> • przedstawić okoliczności wykształcenia się stanów 			
Polska Piastów					
27. Narodziny państwa polskiego. Mieszko I	Uczeń zna: <ul style="list-style-type: none"> • datę: 966 • postacie: Mieszka I, Dobrawy Uczeń rozumie: <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: gród, drużyna • przyczyny przyjęcia chrześcijaństwa przez Mieszka I 	Uczeń zna: <ul style="list-style-type: none"> • daty: 972, 990 • postacie: Galla Anonima, Hodona • okoliczności powstania państwa polskiego Uczeń potrafi: <ul style="list-style-type: none"> • wymienić skutki przyjęcia chrześcijaństwa przez Mieszka I • wskazać na mapie Gniezno, najważniejsze grody w państwie Mieszka I oraz ziemie zajęte przez Mieszka I 	Uczeń zna: <ul style="list-style-type: none"> • daty: 968, 992 • postać: Jordana, Czcibora, Świętosławy • podboje Mieszka I Uczeń rozumie: <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: ród Piastów, biskupstwo misyjne, <i>Dagome iudex</i>, Wieleci, sąd w Kwedlinburgu, bitwa pod Cedynią • konsekwencje przyjęcia chrztu dla Polski 	Uczeń zna: <ul style="list-style-type: none"> • treść <i>Dagome iudex</i> Uczeń potrafi: <ul style="list-style-type: none"> • przedstawić stosunki polsko-czeskie za panowania Mieszka I • scharakteryzować przyczyny i skutki bitwy pod Cedynią 	Uczeń potrafi: <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić rolę Mieszka I w procesie budowy państwa polskiego • ocenić skutki przyjęcia chrześcijaństwa przez Mieszka I • opisać i wskazać na mapie zmiany terytorialne państwa polskiego za panowania Mieszka I • wskazać na mapie Gniezno, najważniejsze grody w państwie Mieszka I oraz ziemie zajęte przez Mieszka I
28. Bolesław Chrobry i jego państwo	Uczeń zna: <ul style="list-style-type: none"> • daty: 992, 1000, 1025 • postać: Bolesława Chrobrego • cel i postanowienia zjazdu gnieźnieńskiego 	Uczeń zna: <ul style="list-style-type: none"> • daty: 997, 999, 1002–1018 • postacie: św. Wojciecha, Radzima Gaudentego Uczeń rozumie:	Uczeń zna: <ul style="list-style-type: none"> • datę: 1025 • postacie: Henryka II, Mieszka II, Rychezy Uczeń rozumie: <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: regalia 	Uczeń potrafi: <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić znaczenie zjazdu gnieźnieńskiego • opisać politykę chrystianizacyjną prowadzoną przez 	Uczeń potrafi: <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić sukcesy i porażki polityki Bolesława Chrobrego • opisać i wskazać na mapie zmiany terytorialne państwa za panowania Bolesława Chrobrego

	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: zjazd gnieźnieński, Szczerbiec 	<ul style="list-style-type: none"> pojęcie: arcybiskupstwo gnieźnieńskie pierwsze biskupstwa i arcybiskupstwo w Polsce istotę konfliktu Bolesława Chrobrego z cesarstwem postanowienia pokoju w Budziszynie cel wyprawy Bolesława Chrobrego na Ruś Kijowską okoliczności przejścia władzy przez Bolesława Chrobrego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: państwo patrymonialne, misja chrystianizacyjna, relikwia, cesarstwo uniwersalistyczne 	<ul style="list-style-type: none"> motywy wizyty cesarza Ottona III w Polsce w 1000 r. konsekwencje wojen z cesarstwem konsekwencje koronacji Bolesława Chrobrego <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawić stosunki polsko-niemieckie w czasach panowania Bolesława Chrobrego przedstawić stosunki polsko-ruskie w czasach panowania Bolesława Chrobrego 	<p>Bolesława Chrobrego</p> <ul style="list-style-type: none"> opisać przebieg wojny z Niemcami wskazać na mapie Miłsko, Miśnię, Łużyce, Czechy, Morawy, Słowację i Grody Czerwieńskie opisać przebieg wyprawy Bolesława Chrobrego na Ruś 	<ul style="list-style-type: none"> opisać sceny na Drzwiach Gnieźnieńskich wyjaśnić znaczenie organizacji kościelnej dla funkcjonowania państwa wczesnopiastowskiego
29. Kryzys i odbudowa monarchii piastowskiej	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1025, 1039, 1047, 1076, 1138 postacie: Mieszka II, Bezpryma, Brzetysława, Kazimierza Odnowiciela, Bolesława Śmiałego, Władysława Hermana, 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1034, 1054, 1058, 1102, 1109, 1116–1119 postacie: Mieciaława, Stanisława ze Szczepanowa, Zbigniewa reformy Kazimierza Odnowiciela rządy Władysława Hermana 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1079, 1106, 1135, 1136 postanowienia zjazdu w Merseburgu treść Bulli gnieźnieńskiej <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: palatyn, Bulla gnieźnieńska 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> sukcesy i porażki monarchii pierwszych Piastów <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> omówić okoliczności powrotu do kraju Kazimierza Odnowiciela 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> omówić znaczenie kroniki Galla Anonima dla historiografii

	<p>Bolesława Krzywoustego</p> <ul style="list-style-type: none"> • przyczyny kryzysu w Polsce za czasów Mieszka II • znaczenie obrony Głogowa <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienić przyczyny kryzysu państwa pierwszych Piastów 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • konsekwencje odesłania cesarzowi insygniów władzy królewskiej • istotę konfliktu między Bolesławem Śmiałym a biskupem Stanisławem • istotę sporu między Zbigniewem a Bolesławem Krzywoustym <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić znaczenie obrony Głogowa • wskazać skutki najazdu księcia Brzetysława 	<ul style="list-style-type: none"> • przyczyny osłabienia pozycji Kościoła w Polsce za panowania Bolesława Krzywoustego <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • opisać konflikt między Bolesławem Śmiałym a biskupem Stanisławem • przedstawić stosunki polsko-niemieckie w czasach panowania Bolesława Krzywoustego 	<p>i przejęcia przez niego władzy</p> <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować politykę wewnętrzną i zewnętrzną Bolesława Śmiałego • scharakteryzować politykę wewnętrzną i zewnętrzną Bolesława Krzywoustego • wskazać na mapie zmiany terytorialne za czasów panowania pierwszych Piastów 	
30. Rozbicie dzielnicowe (XII–XIII w.)	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1138 • postacie: Władysława II Wygnańca, Bolesława IV Kędzierzawego, Mieszka III Starego, Henryka I Sandomierskiego, Kazimierza Sprawiedliwego, Henryka Pobożnego • przyczyny rozbicia dzielnicowego 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • postacie: Salomei, Henryka Brodatego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: zasada pryncypatu, zasada senioratu • cel spisania przez Bolesława Krzywoustego ustawy sukcesyjnej <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wskazać na mapie dzielnice, na które 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • konsekwencje rozbicia dzielnicowego dla Polski 		<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić znaczenie państwa Henryków śląskich dla idei zjednoczenia Polski • wyjaśnić zagrożenie dla państwa, które stwarzał partykularyzm interesów poszczególnych władców dzielnicowych

	<ul style="list-style-type: none"> ustawę sukcesyjną Bolesława Krzywoustego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: ustawa sukcesyjna, senior, princeps <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wskazać na mapie państwo Bolesława Krzywoustego 	<p>zostało podzielone państwo po śmierci Bolesława Krzywoustego</p>			
31. Ziemie polskie w XIII w.	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1228, 1295, 1300, 1305 postacie: Konrada Mazowieckiego, Przemysła II, Wacława II, Wacława III <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> cel sprowadzenia zakonu krzyżackiego przez Konrada Mazowieckiego <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić, w jakich okolicznościach doszło do 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> datę: 1235 postacie: Jakuba Świnki, Henryka IV Probusa <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: polityka kolonizacyjna skutki ustawy sukcesyjnej Bolesława Krzywoustego <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić, jaką rolę w państwie krzyżackim odgrywał Malbork 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1283 <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> znaczenie koronacji Przemysła II, Wacława II <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wskazać czynniki przemawiające za zjednoczeniem Polski wskazać próby przewyciężenia rozbicia dzielnicowego 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> opisać sytuację polityczną w Polsce w XIII w. wskazać zagrożenia wewnętrzne i zewnętrzne dla ziem polskich w okresie rozbicia dzielnicowego wskazać na mapie etapy budowania państwa krzyżackiego na ziemiach Prusów 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> ocenić decyzję Konrada Mazowieckiego o sprowadzeniu Krzyżaków do Polski wskazać i ocenić polityczne skutki powstania państwa krzyżackiego na ziemiach Prusów wyjaśnić wpływ kanonizacji św. Stanisława na proces zjednoczenia Polski wyjaśnić znaczenie Kościoła dla przewyciężenia rozbicia politycznego ziem polskich

	sprowadzenia Krzyżaków do Polski				
32. Przeobrażenia społeczno-gospodarcze Polski w XIII w.	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • początki społeczeństwa stanowego w Polsce <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: lokacja, kolonizacja, osadnicy, stan <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, na czym polegała kolonizacja 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • podział stanowy społeczeństwa zamieszkującego ziemie polskie <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: wolni goście 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: łan • konsekwencje kolonizacji dla rozwoju Polski w XIII w. <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować przemiany społeczno-gospodarcze na ziemiach polskich w XII–XIII w. • scharakteryzować stany społeczne w średniowiecznej Polsce 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wskazać na mapie zasięg kolonizacji ziem polskich na prawie niemieckim 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ocenić społeczno-kulturowe skutki kolonizacji na prawie niemieckim
Schylek średniowiecza					
<p>33. Europa w XIV i XV w.</p> <p>Temat z zakresu rozszerzonego dla chętnych realizujących zakres podstawowy</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1337–1453, 1377 • postać: Joanny d’Arc • genezę konfliktu pomiędzy Anglią i Francją <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: wojna stuletnia <p>Uczeń potrafi:</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1309–1377, 1356, 1360, 1415 • postacie: Klemensa V, Klemensa VII, Filipa VI, Jana Dobrego, Henryka V <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: niewola awiniońska, antypapież 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1302, 1346, 1378–1417, 1414–1418, 1453 • postacie: Bonifacego VIII, Urbana VI, Edwarda III • treść bulli Unam Sanctam • postanowienia pokoju w Brétigny 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wskazać na mapie posiadłości angielskie we Francji w XIV–XV w. • wyjaśnić, na czym polegała wielka schizma zachodnia • omówić przyczyny, przebieg i skutki wojny stuletniej 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wskazać i omówić największe konflikty polityczne w Europie w XIV–XV w. • scharakteryzować sytuację polityczną Europy w XIV–XV w. • scharakteryzować przyczyny kryzysu w Kościele w XIV–XV w.

	<ul style="list-style-type: none"> omówić rolę Joanny d'Arc podczas wojny stuletniej 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawić przyczyny kryzysu papieżstwa w XIV w. 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: wielka schizma zachodnia, sobór powszechny <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wskazać na mapie najważniejsze bitwy z okresu wojny stuletniej 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawić pozycję Francji w Europie w XIII–XIV w. wyjaśnić znaczenie bitwy pod Crécy 	<ul style="list-style-type: none"> opisać zmiany na mapie politycznej Europy w XIV i XV w.
34. Niepokoje późnego średniowiecza	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1347–1352 <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: czarna śmierć, antysemityzm <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wskazać na mapie kierunek przemieszczania się epidemii dżumy oraz jej zasięg 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> przyczyny i skutki epidemii dżumy w Europie <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: pandemia, <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić wpływ epidemii dżumy na kryzys społeczno-gospodarczy Europy w XIV–XV w. 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcie: taniec śmierci (<i>danse macabre</i>) wpływ epidemii dżumy na kryzys społeczno-gospodarczy Europy w XIV–XV w. <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> omówić przyczyny kryzysu społeczno-gospodarczego w Europie w XIV–V w. 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wskazać tereny, na których nie wystąpiła epidemia dżumy 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> scharakteryzować przemiany społeczne i gospodarcze w Europie w późnym średniowieczu scharakteryzować przyczyny i skutki epidemii dżumy w Europie wskazać problemy społeczne i gospodarcze, z jakimi zmagala się Europa Zachodnia w XIV–XV w.
35. Ekspansja turecka w Europie. Upadek Cesarstwa Bizantyńskiego	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1396, 1444, 1453 postacie: Osmana I, Władysława III Warneńczyka <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcie: Turcy Osmańscy 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1348, 1389 postać: Mehmeda II Zdobywcy przyczyny i skutki ekspansji tureckiej XIV–XV w. przyczyny, przebieg i skutki bitwy pod Warną 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> postacie: Murada I, Konstantyna XI konsekwencje bitwy z Turkami pod Nikopolis okoliczności i skutki upadku Cesarstwa Bizantyńskiego 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> opisać podboje tureckie w Europie wyjaśnić, w jakich okolicznościach doszło do upadku Cesarstwa Bizantyńskiego wyjaśnić znaczenie przekształcenia 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> dostrzec, w jaki sposób przenikały się kultura muzułmańska i chrześcijańska

	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienić i wskazać na mapie kierunki ekspansji państwa tureckiego w XIV–XV w. 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcie: bombardacja konsekwencje upadku Konstantynopola dla Europy <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienić następstwa upadku Konstantynopola dla Europy 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wskazać na przykładzie kościoła Hagia Sophia elementy architektoniczne charakterystyczne dla islamu i chrześcijaństwa 	kościół Hagia Sophia w meczet	
36. Kultura średniowiecznej Europy	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> postaci: św. Jadwigi etos średniowiecznego rycerza styl romański styl gotycki <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: kodeks rycerski, turniej rycerski, asceza <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> opisać ceremonię pasowania na rycerza 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> postacie: Dantego Alighieri, Giovanniego Boccaccia legendę o życiu św. Jadwigi średniowieczne wzorce osobowe <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: teocentryzm, <i>Biblia pauperum</i>, portal, prezbiterium, sklepienie kolebkowe, sklepienie krzyżowo-żebrowe, przypory, tympanon, fasada, polichromie, rozety, romanizm, gotyk <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wskazać osiągnięcia kultury średniowiecza 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> postać: François Villona legandy arturiańskie <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: trubadur, scholastyka, pieta, transept, apsyda, biforium, triforium, maswerki, gargulce <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawić cechy kultury średniowiecznej podać przykłady europejskich zabytków sztuki romańskiej i gotyckiej wskazać różnicę w planach kościoła romańskiego i gotyckiego 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienić i opisać wzorce osobowe propagowane w kulturze średniowiecza scharakteryzować sztukę romańską scharakteryzować sztukę gotycką podać i omówić przykłady europejskich zabytków sztuki romańskiej i gotyckiej 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić, na czym polegał uniwersalny charakter kultury zachodniego średniowiecza rozpoznać trzy wyznaczniki zasięgu zachodniego <i>christianitas</i> – łacinę, etos rycerski, sztukę gotycką

		<ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować architekturę romańską • scharakteryzować architekturę gotycką 			
Ostatni Piastowie. Jagiellonowie na polskim tronie					
37. Zjednoczenie Polski przez Władysława Łokietka w XIV w.	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1308, 1320, 1333 • postaci: Władysława Łokietka, Elżbiety Łokietkówny • okoliczności, w jakich doszło do zjednoczenia ziem polskich przez Władysława Łokietka <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wskazać na mapie państwo Władysława Łokietka 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1304, 1306, 1311–1312, 1314, 1320–1321, 1331 • postaci: Giedymina, wójta Alberta, Karola Roberta • przyczyny i skutki rzezi Gdańska • okoliczności koronacji Władysława Łokietka na króla Polski • wojny Władysława Łokietka z Krzyżakami <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: prawo składu • ideę zjednoczenia Władysława Łokietka • starania Władysława Łokietka o pozyskanie sojuszników w walce z Krzyżakami • znaczenie koronacji Władysława Łokietka 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1267, 1288, 1327 • konsekwencje buntu wójta Alberta dla Krakowa • treść bulli papieża Jana XXII <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • znaczenie ugruntowania władzy Władysława Łokietka w Małopolsce w procesie dalszego starania o przyłączenie dzielnic <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawić proces jednoczenia ziem polskich przez Władysława Łokietka • scharakteryzować i wskazać na mapie zmiany terytorialne Polski za panowania Władysława Łokietka 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pozycję Polski na arenie międzynarodowej <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • znaczenie zdobycia przez Władysława Łokietka Wielkopolski w procesie zjednoczeniowym ziem polskich <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wskazać na mapie niezależne księstwa piastowskie • scharakteryzować spór Polski z Krzyżakami o Pomorze Gdańskie • wymienić oraz omówić przyczyny i skutki buntu mieszczan krakowskich pod 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • dostrzec związek koronacji Władysława Łokietka z zakończeniem okresu rozbicia dzielnicowego • omówić sukcesy i porażki polityki Władysława Łokietka

		Uczeń potrafi: <ul style="list-style-type: none"> wymienić tendencje zjednoczeniowe ziem polskich w XIII–XIV w. wyjaśnić znaczenie koronacji Władysława Łokietka na króla Polski 	<ul style="list-style-type: none"> wskazać na mapie ziemie utracone na rzecz Krzyżaków w latach 1308–1332 przedstawić przebieg i znaczenie bitwy pod Płowcami 	przywództwem wójta Alberta	
38. Państwo Kazimierza Wielkiego	Uczeń zna: <ul style="list-style-type: none"> daty: 1333, 1343, 1364, 1370 postacie: Kazimierza Wielkiego, Mikołaja Wierzyńka zna reformy wewnętrzne Kazimierza Wielkiego Uczeń rozumie: <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: cło, uczta u Wierzyńka Uczeń potrafi: <ul style="list-style-type: none"> wymienić najważniejsze osiągnięcia panowania Kazimierza Wielkiego 	Uczeń zna: <ul style="list-style-type: none"> daty: 1335, 1339, 1349, 1366 postacie: Jana Luksemburskiego stosunki Kazimierza Wielkiego z Krzyżakami postanowienia pokoju kaliskiego kierunki polityki ekspansji Kazimierza Wielkiego Uczeń rozumie: <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: statuty wiślicko-piotrkowskie, domena królewska (królewszczyzna), myto znaczenie założenia uniwersytetu w Krakowie Uczeń potrafi: <ul style="list-style-type: none"> wskazać na mapie zasięg terytorialny państwa polskiego na początku 	Uczeń zna: <ul style="list-style-type: none"> postanowienia zjazdów w Wyszehradzie postanowienia statutów wiślicko-piotrkowskich Uczeń rozumie: <ul style="list-style-type: none"> pojęcie: regalia, rada królewska, marszałek, kanclerz, podskarbi, starosta konsekwencje przyłączenia Rusi Halickiej do Polski Uczeń potrafi: <ul style="list-style-type: none"> przedstawić proces rozrostu terytorialnego państwa za panowania Kazimierza Wielkiego wskazać na mapie lenna Kazimierza Wielkiego wymienić władców uczestniczących w zjeździe krakowskim 	Uczeń rozumie: <ul style="list-style-type: none"> wpływ zjazdu w Krakowie na pozycję Kazimierza Wielkiego wśród monarchów europejskich Uczeń potrafi: <ul style="list-style-type: none"> wymienić i scharakteryzować reformy wewnętrzne Kazimierza Wielkiego scharakteryzować politykę Kazimierza Wielkiego wobec sąsiadów ocenić, czy słuszne jest powiedzenie, że Kazimierz Wielki „zastał Polskę drewnianą, a zostawił murowaną” 	Uczeń potrafi: <ul style="list-style-type: none"> przedstawić rolę zamków budowanych w czasach Kazimierza Wielkiego dokonać bilansu panowania Kazimierza Wielkiego

		<p>panowania Kazimierza Wielkiego</p> <ul style="list-style-type: none"> wskazać na mapie ziemie przyłączone do Polski w czasach Kazimierza Wielkiego 		<ul style="list-style-type: none"> ocenić panowanie Kazimierza Wielkiego 	
39. Unie Polski w XIV–XV w.	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1374, 1385 postacie: Ludwika Węgierskiego, Jadwigi Andegaweńskiej, Władysława Jagiełły przyczyny unii polsko-litewskiej <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcie: unia personalna, przywilej koszycki <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wskazać na mapie obszar państwa polskiego w 1385 r. 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1339, 1384, 1386 postać: księcia Witolda treść przywileju koszyckiego herb Wielkiego Księstwa Litewskiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> znaczenie unii polsko-litewskiej <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wskazać na mapie obszar państwa litewskiego w 1385 r. 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> datę: 1392 postanowienia umowy w Krewie <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> znaczenie unii Polski z Węgrami <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić symbolikę herbu litewskiego wyjaśnić znaczenie przywileju koszyckiego opisać relacje polsko-litewskie w XIV–XV w. wymienić postanowienia umowy w Krewie wskazać na mapie granice państwa polsko-litewskiego w 1434 r. 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> konsekwencje zawarcia unii polsko-litewskiej <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawić związki łączące Polskę z Węgrami i Litwą w XIV–XV w. opisać relacje polsko-węgierskie w XIV w. wyjaśnić przyczyny i skutki unii Polski z Węgrami wyjaśnić przyczyny i skutki unii Polski z Litwą 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> scharakteryzować rządy Władysława Jagiełły
40. Wojna z zakonem krzyżackim w XV w.	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1228, 1410, 1411, 1454–1466, 1466 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1409–1411, 1415, 1440, 1454 postać: Pawła Włodkowica 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> postacie: Wacława IV Luksemburskiego, Jana Bażyńskiego 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> wpływ przywileju cerekwicko-nieszawskiego na rozwój demokracji 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wskazać na mapie ruchy wojsk polskich, litewskich i krzyżackich podczas wojny z zakonem 1409–1411

	<ul style="list-style-type: none"> • postacie: Ulricha von Jungingena, Kazimierza Jagiellończyka • przyczyny wojen z Krzyżakami <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: wielka wojna z zakonem, wojna trzynastoletnia 	<ul style="list-style-type: none"> • postanowienia pierwszego pokoju toruńskiego • postanowienia drugiego pokoju toruńskiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Związek Pruski, inkorporacja, Żmudź, Prusy Zakonne, Prusy Królewskie, Warmia, ziemia chełmińska • rolę Gdańska leżącego nad Morzem Bałtyckim • konsekwencje bitwy pod Grunwaldem dla zakonu krzyżackiego <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wskazać na mapie ziemie przyłączone do Polski po 1411 r. • wskazać i scharakteryzować przyczyny wojny trzynastoletniej • wskazać na mapie ziemie przyłączone do Polski po 1466 r. 	<ul style="list-style-type: none"> • przebieg wielkiej wojny z zakonem 1409–1411 • przebieg wojny trzynastoletniej <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: Związek Jaszczurczy • konsekwencje dla Polski odzyskania Pomorza Gdańskiego <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • omówić przyczyny, przebieg i skutki wielkiej wojny z zakonem • wymienić i wskazać na mapie bitwy z czasów wojny z zakonem 1409–1411 • omówić spór polsko-krzyżacki na soborze w Konstancji • opisać przebieg i skutki wojny trzynastoletniej • wymienić i wskazać na mapie bitwy z czasów wojny z zakonem 1454–1466 • wyjaśnić, w jakich okolicznościach doszło do przyłączenia Pomorza Gdańskiego do Polski 	<p>szlacheckiej w Polsce</p> <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wskazać na mapie ziemie, na których wybuchły powstania antykrzyżackie 	<ul style="list-style-type: none"> • ocenić stosunki polsko-krzyżackie w XV w. • ocenić pozycję Polski na arenie międzynarodowej po drugim pokoju toruńskim • ocenić politykę Władysława Jagiełły i Kazimierza Jagiellończyka wobec zakonu krzyżackiego w XV w.
--	---	--	--	---	--

<p>41. Monarchia stanowa w Polsce</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1374, 1454, 1505 • postać: Jana Olbrachta <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: monarchia stanowa, demokracja szlachecka 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1388, 1422, 1423, 1430, 1433, 1496 • strukturę społeczną w Polsce • główne postanowienia najważniejszych przywilejów szlacheckich • konstytucję <i>Nihil novi</i> <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: przywileje generalne, sejmik ziemski, sejm walny <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienić najważniejsze przywileje szlacheckie i ich postanowienia 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • postanowienia przywileju cerekwicko-nieszawskiego • postanowienia statutów piotrkowskich z 1496 r. <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • znaczenie konstytucji <i>Nihil novi</i> dla rozwoju demokracji szlacheckiej w Polsce <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienić największe miasta XV-wiecznej Polski 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, w jaki sposób kształtowała się monarchia stanowa w Polsce • omówić proces tworzenia się reprezentacji stanowej w Polsce • opisać strukturę społeczną w Polsce w okresie późnego średniowiecza 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawić pozytywne i negatywne skutki nadawania przywilejów przez monarchów
<p>42. Kultura średniowiecznej Polski</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • postacie: Jana Długosza, Wita Stwosza • najważniejsze zabytki literatury polskiej w średniowieczu • przykłady architektury i sztuki romańskiej i gotyckiej w Polsce w odniesieniu do swojego regionu <p>Uczeń rozumie:</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • postacie: Wincentego Kadłubka, Janka z Czarnkowa • zakony średniowieczne w Polsce: benedyktynów, cystersów, franciszkanów, dominikanów • organizację szkolnictwa w Polsce 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • rolę zakonów na ziemiach polskich dla procesu chrystianizacji i rozwoju kultury <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • określić rolę chrześcijaństwa w rozwoju kultury polskiej • wymienić opactwa zakonów w Polsce 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować organizację szkolnictwa w Polsce • wymienić najważniejsze zabytki literatury polskiego średniowiecza 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, w jaki sposób chrześcijaństwo wpłynęło na rozwój kultury i sztuki w Polsce • wyjaśnić, w jaki sposób sztuka obrazowała średniowieczną duchowość

	<ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: jałmużna, żak, szkoła parafialna, fortyfikacja, kronika <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawić najważniejsze osiągnięcia kultury średniowiecznej w Polsce 	<ul style="list-style-type: none"> • pierwsze zdanie napisane w języku polskim <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: kultura łacińska, bakałarz, szkoła przykatedralna, szkoła kolegiacka • rolę uniwersytetu w Krakowie • znaczenie języka łacińskiego dla kultury średniowiecznej <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • rozpoznać dokonania kultury polskiej w okresie średniowiecza • wskazać elementy charakterystyczne dla architektury romańskiej i gotyckiej na przykładzie zabytków w Polsce 	<ul style="list-style-type: none"> • omówić tematykę poruszaną przez literaturę średniowieczną • porównać styl romański i gotycki • wskazać na podstawie ołtarza Wita Stwosza elementy charakterystyczne dla rzeźby gotyckiej 		
--	--	---	--	--	--